

Куриш С.М.,
методист науково-методичного центру
суспільно-гуманітарної освіти та міжнародної інтеграції
Комунального закладу «Інститут післядипломної
педагогічної освіти Чернівецької області»,
доцент

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У 2026/2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Трансформація сучасної системи освіти в Україні вимагає від учителів іноземних мов гнучкості, володіння інноваційними технологіями та вміння адаптувати освітній процес до викликів сьогодення. У 2026/2027 навчальному році пріоритетними напрямками залишаються забезпечення безперервності навчання, подолання освітніх втрат, цифровізація освіти та реалізація компетентнісного підходу відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти [1, с. 14].

Вивчення у закладах загальної середньої освіти іноземних мов у 2026/2027 навчальному році здійснюватиметься за декількома Державними стандартами та типовими освітніми програмами:

- у 1-4 класах – за Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87, та Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О.Я. Савченко, або Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Р.Б. Шияна [2];

- у 5-9 класах – за Державним стандартом базової середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898, Типовою освітньою програмою, затвердженою наказом МОН від 19.02.2021 №235 (у редакції наказу МОН від 09.08.2024 №1120) [2], модельними навчальними програмами, яким наказом МОН від 12.07.2021 №795 надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» [2];

- модельною навчальною програмою «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О.Я., Коропецька І.Б., Якоб О.М., Самойлюкевич І.В., Добра О.М., Кіор Т.М.);

- модельною навчальною програмою «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Зимомря І.М., Мойсюк В.А., Тріфан М.С., Унгурян І.К., Яковчук М.В.);

- модельною навчальною програмою «Друга іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О.Я., Коропецька І.Б., Якоб О.М., Самойлюкевич І.В., Добра О.М., Кіор Т.М., Мацькович М.Р., Глинюк Л.М., Браун Є.Л.);

- у **10-11 класах** (окрім пілотних шкіл) – за Державним стандартом базової та повної загальної середньої освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 №1392, та Типовою освітньою програмою, затвердженою наказом МОН від 20.04.2018 №408 (у редакції наказу МОН від 20.06.2025 №890).

Програма не обмежує самостійність та творчу ініціативу вчителів, передбачаючи гнучкість у виборі та розподілі навчального матеріалу відповідно до потреб учнів та обраних засобів навчання (пункт 26 Державного стандарту) [2].

Із переліком рекомендованої літератури можна ознайомитися на сайтах Міністерства освіти і науки України та Інституту модернізації змісту освіти.

Особливу увагу варто надати реалізації Концепції Нової української школи (НУШ) у базовій та старшій профільній школі. Навчальне навантаження та розподіл годин на вивчення іноземних мов визначаються Типовою освітньою програмою, затвердженою для відповідного типу закладу освіти. Календарно-тематичне планування складається вчителем на основі обраної модельної або навчальної програми, затверджується керівником закладу освіти або його заступником і може коригуватися впродовж року залежно від темпу засвоєння матеріалу учнями.

Питання діагностики та компенсації знань і вмінь учнів є критично важливим. На початку навчального року обов'язковим є проведення діагностичного оцінювання (тестування, усне опитування, експрес-контроль) для визначення рівня залишкових знань.

Ефективними інструментами для мінімізації освітніх втрат є:

- адаптація календарно-тематичного планування із виділенням додаткових годин на повторення складних тем;
- інтеграція мовного матеріалу (поєднання лексичних і граматичних тем для оптимізації часу);
- використання асинхронного навчання, що дозволяє учням опрацьовувати матеріал у власному темпі;
- організація індивідуальних та групових консультацій [3, с. 45].

Учителям рекомендується активно використовувати безкоштовні державні платформи, такі, як «Всеукраїнська школа онлайн», для організації самостійної роботи школярів.

Сучасний урок іноземної мови має бути орієнтований не на механічне зазубрювання правил, а на формування комунікативної компетентності. Це передбачає здатність учнів успішно взаємодіяти іноземною мовою в реальних життєвих ситуаціях. Навчання має базуватися на чотирьох видах мовленнєвої діяльності:

- аудіювання: розвиток умінь сприймати на слух автентичні тексти різних жанрів, тому варто використовувати подкасти, короткі відео, аудіокниги;
- читання: формування навичок ознайомлювального, вивчаючого та вибіркового читання. Важливо підбирати тексти, що відповідають віковим інтересам учнів;
- говоріння (діалогічне та монологічне мовлення): акцентування уваги на швидкості та спонтанності мовлення. Помилки, які не заважають розумінню змісту, під час усного спілкування виправляти не варто, щоб не створювати психологічного бар'єру [5, с. 22];

- **письмо:** навчання написання есе, офіційних та неофіційних листів, повідомлень у соціальних мережах, що є актуальним для підготовки до підсумкових атестацій.

Наскрізнi змістові лінії (екологічна безпека, громадянська відповідальність, здоров'я і безпека, підприємливість та фінансова грамотність) мають природно інтегруватися в тематику уроків.

Ключові сучасні методи та підходи у викладанні:

- комунікативний підхід (Communicative Language Teaching):
 - фокус на активному спілкуванні з першого уроку;
 - використання мови для вирішення реальних життєвих завдань;
 - мінімум механічного зазубрювання правил;
- предметно-мовно інтегроване навчання (CLIL):
 - вивчення інших шкільних предметів іноземною мовою. Наприклад: уроки математики, мистецтва чи природознавства англійською;
 - формування природного сприйняття мови як інструменту пізнання;
- проєктне навчання (Project-Based Learning):
 - створення учнями власних проєктів, презентацій та досліджень;
 - командна робота та розвиток лідерських навичок;
 - застосування мови для пошуку інформації та презентації результатів;
- змішане навчання (Blended Learning) та «Перевернутий клас»:
 - поєднання традиційних уроків із самостійною роботою онлайн;
 - теорію та граматику учні опрацьовують удома через відео чи додатки;
 - на уроці максимум часу виділяється на практику, дискусії та ігри;
- гейміфікація (Gamification):
 - використання ігрових елементів для підвищення мотивації;
 - навчальні змагання, квести, робота з інтерактивними платформами (Kahoot, Quizlet).

У 2026/2027 навчальному році інтеграція цифрових інструментів виходить на новий рівень завдяки розвитку штучного інтелекту (ШІ). ШІ слід розглядати

як помічника вчителя та учня, а не як загрозу академічній доброчесності [4, с.37; 4].

Рекомендовані напрями використання ІКТ:

- генеративні мовні моделі (ChatGPT, Claude, Google Gemini): для створення персоналізованих текстів, адаптації складних матеріалів під рівень учнів (диференціація), генерації ідей для проєктної діяльності;
- інтерактивні платформи (Quizizz, Kahoot, Wordwall): для гейміфікації процесу оцінювання та підвищення мотивації учнів;
- мультимедійні дошки (Padlet, Miro): для організації командної роботи під час дистанційного навчання.

Учитель має навчати учнів критично оцінювати інформацію, отриману за допомогою ШІ, та дотримуватися правил цифрової гігієни.

Оцінювання результатів навчання має бути прозорим, об'єктивним і виконувати перш за все формувальну функцію. Формувальне оцінювання допомагає учневі усвідомити свої слабкі та сильні сторони, а вчителю – вчасно скоригувати методику викладання [1, с. 34]. Поточне оцінювання здійснюється під час щоденних занять у різних формах. Тематичне оцінювання виставляється на підставі результатів виконання тематичних робіт. Семестрове оцінювання формується на основі тематичних оцінок та результатів контролю чотирьох видів мовленнєвої діяльності. При оцінюванні робіт учнів варто керуватися критеріями, затвердженими Міністерством освіти і науки України, враховуючи індивідуальні особливості та умови навчання кожного школяра.

Наведемо деякі особливості для різних вікових та мовленнєвих рівнів викладання іноземних мов у наступному навчальному році:

- дошкілля та початкова школа. Важливий етап: англійська мова стає обов'язковою для дітей 5-6 років у дитсадках. Навчання у перших ланках будується виключно через ігри, пісні, рухливі активності (метод KISS – Keep it Short and Simple);

- середня школа (5-9 класи). Навчання триває за Державним стандартом базової середньої освіти НУШ [1, с. 27]. Наприклад, у 9 класах акцент зміщується з особистісних тем на глобальні виклики: екологію, вибір професії та науку;

- міждисциплінарний підхід. Мова інтегрується з іншими предметами [3, с. 67] (CLIL – Content and Language Integrated Learning). Під час вивчення тем на кшталт «Історичні постаті» вчителям радять уникати контраверсійних і деструктивних сюжетів через високу чутливість дітей у воєнний час.

Краєзнавчий компонент є важливим інструментом у викладанні іноземних мов, оскільки він перетворює мову з сухого набору правил на живий інструмент комунікації. Вивчення рідного краю чи країни проживання через призму іноземної мови створює міцний емоційний зв'язок, який значно полегшує запам'ятовування лексики, стимулює пізнавальну активність та розвиває міжкультурну компетентність.

Саме краєзнавство може стати важливим джерелом стимулювання інтересу до вивчення іноземної мови, дозволяє учням орієнтуватися в розмові на ті факти та відомості, із якими вони зіштовхуються в повсякденному житті, в умовах існування в рідній для них культурі. Тож що ширшою є галузь знань про факти рідної культури, якими оперують учні, то продуктивнішою та результативнішою буде праця щодо ознайомлення з культурою країн, мова яких вивчається [9].

Під час підготовки уроків з циклу «Ми – українці» не можна не згадати про рідний край, про місце, де ти народився й живеш, про видатних особистостей, які походять з цього краю та про визначні місця, варті уваги. Так при підготовці до уроку з цього циклу «Буковина – рідний край» можна і варто давати учням завдання самостійно знайти інформацію про людей, які тут народилися та стали відомими в усьому світі, про пам'ятки культури, що є візитною карткою області.

На уроці краєзнавства учні із захопленням та гордістю інформують про знаменитостей, які жили та працювали в їхньому рідному місті, селі. Після проведення такого уроку на краєзнавчу тематику можна зробити висновок, що дітям цікаво та корисно здобувати та презентувати інформацію про рідну

місцевість. А на уроках з циклу «Візит до України» діти з величезним задоволенням розповідають про Україну, її столицю Київ, про українські міста та свята нашого народу.

Велике значення має використання краєзнавчого матеріалу в позакласній діяльності з іноземної мови. Наприклад, при проведенні свята «Зустрічаємо весну!» учні молодших класів співають веснянки, розповідають про весняні квіти, що ростуть на території Буковини, декламують вірші про красу весни в Україні.

Під час презентації творчих проєктів, наприклад, у рамках шкільного краєзнавчого конкурсу можна помітити, із якою гордістю та любов'ю учні висловлюються про свій рідний край, місто, школу, у якій вони навчаються.

Також у наступному навчальному році в рамках проведення тижня Європи в Україні можна організувати день Європи в школі із такими заходами в програмі:

- презентація учнівського проєкту «Міст між Україною та країною, мова якої вивчається», у якому учні середньої та старшої школи презентуватимуть свою рідну країну іноземною мовою уявним гостям із закордону;
- інсценізація п'єси українського драматурга іноземною мовою;
- інсценізація української народної казки «Котик та Півник» іноземною мовою;
- екскурсія шкільним музеєм-світлицею для учнів та їхніх батьків.

Використання місцевого матеріалу надає низку важливих освітніх та виховних переваг:

- «діалог культур»: розуміння іноземної ментальності неможливе без усвідомлення власної культурної ідентичності. Порівнюючи традиції, географію та історію рідного краю з країною досліджуваної мови, учні глибше розуміють обидві культури;
- висока мотивація: навчання стає цікавішим, коли учні можуть вільно розповідати іноземною мовою про своє місто, його видатних діячів чи звичаї. Це наближає освітній процес до реального життя;

- практична цінність: володіння краєзнавчою лексикою дозволяє учням виступати в ролі гідів чи повноцінних співрозмовників у міжнародних проєктах, обмінах або під час туристичних поїздок, уникаючи бар'єрів у комунікації;

- формування особистості: інтеграція патріотичного та локального виховання допомагає виховати громадянина, який поважає спадщину свого краю та здатний презентувати її світові.

Для впровадження такого підходу на уроках можна також використовувати проєктну діяльність (наприклад, створення англomовного буклету про свій регіон), краєзнавчі рольові ігри або переклад місцевих легенд і пісень.

Отже, успішність викладання іноземних мов у 2026/2027 навчальному році безпосередньо залежить від професіоналізму, творчого підходу вчителя та його готовності до змін. Пріоритетом має залишатися створення безпечного, психологічно комфортного та стимулюючого освітнього середовища, де кожен учень матиме можливість розкрити свій потенціал і здобути якісні знання, необхідні для інтеграції у світову спільноту.

Список використаних джерел та літератури

1. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 07.06.2026).

2. Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 №235. Додаток 3. URL: <https://imzo.gov.ua/2021/02/22/nakaz-mon-vid-19-02-2021-235-pro-zatverdzhennia-typovoi-osvitn-oi-prohramy-dlia-5-9-klasiv-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity/> (дата звернення: 07.06.2026).

3. Методика викладання іноземних мов у закладах загальної середньої освіти : підручник / за ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2021. 320 с.

4. Про затвердження рекомендацій щодо використання штучного інтелекту в закладах освіти : лист Міністерства освіти і науки України від 14.01.2026. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 26.05.2026).

5. Коберник О.М. Цифрові трансформації в сучасній мовній освіті. Київ : Академія, 2025. 180 с.

6. Романенко В.П. Інноваційні підходи до формування комунікативної компетентності на уроках англійської мови. *Іноземні мови в школах України*. 2024. №3. С. 20-25.

7. Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В. Спілкування в Інтернеті. Етикет спілкування в мережах. URL: <https://youtu.be/68vEhiKEBOA> (дата звернення: 09.06.2026).

8. Ткаченко Т. ZOOM. Сесійні кімнати для групової роботи. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=p2Li2-fEsvA> (дата звернення: 09.06.2026).

9. Урок. Освіта.UA : освітня платформа. URL: <https://urok.osvita.ua/> (дата звернення: 09.06.2026).